

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Origenes

Rothomagi, 1668

Tomvs Decimvsseptimvs. Ex urbe autem illa multi Samaritanorum crediderunt propter sermonem mulieris testantis eum dixisse omnia quaecunque fecisset.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19358

ἔστιν ἡ πίστις κτλ πὲρ, ἀλλὰ ἡ πίστις ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι, τῇ πατρὶ τῷ ἁγιοτέρῳ εἰσὶν ὑπερεξέταστοι ἡ πότι ἔ πῶς λέγει παῦλος. Ἀλλὰ πῆρας γὰρ ἀπειπατῶμεν, ἢ εἰς εἶδος. πῶς γὰρ, ἀπὶ πολλοὶ νοῦσι, Ἀλλὰ πῆρας, ἔ ἢ εἰς εἶδος ἀπειπατῶ ὁ ἐμὲ ἐλθόντα λέγων. ἔκ εἰμι ἐλθὼν θεός; ἔκ εἰμι ἀπόστολος; ἢ γὰρ ἴσθον ὅτι κύριον ἠμῶν εἶδρακα; ἢ ὅ ἔργον μὲ ἡμῖν ἔτε ἐν κυρίῳ; ἴδωμεν οὖν ὅ ἁπτόν πῶς δὲ ἐκλαβῆν πὲρ. εἰς πῆρας γὰρ ἀπειπατῶμεν, ἢ εἰς εἶδος, ἀλλὰ ἀποβίντες αὐτὸ ἀπὸ τῆ ἀνωτέρω ἕως * ἔχιν. B

ὁ ἡ καταστασάμενος ἡμῶς εἰς αὐτὸ τῆ τοῦ θεοῦ, ὁ θεὸς ἡμῶν τῷ ἀγαθῶν ἡ πνεύματος. ἁρῶντες οὖν πῶς τοῦ, καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημῶντες ἐν τῷ σώματι ἐκδημῶμεν ἀπὸ τῆ κυρίας. εἰς πῆρας γὰρ ἀπειπατῶμεν, ἢ εἰς εἶδος. ἴδωμεν δ' ὅτι ἐνδημῶντες ἐν τῷ σώματι, ὅτε ἐκδημῶμεν ἀπὸ τῆ κυρίας. ἁρῶντες μάλιστα βίδοκα ἡμῶν ἐκδημῶσα ἐκ τῆ σώματος, καὶ ἐνδημῶσα πῶς ἐν κύριον. τῶν ἕως εἰρημῶν εἰς τὸ ἰοῦσα τὴ ὁ ἐνδημῶν τῷ σώματι ἢ ἐκδημῶν ἀπὸ τῆ κυρίας, τὴ τὴ ὁ ἐκδημῶσα ἐκ τῆ σώματος, καὶ ἐνδημῶσα πῶς ἐν κύριον, εἰ αὐτῷ πῶς ἡμῶν τὴ πῶς ἀποστολῆ ἔρῶμεν. πό πῶς ὅτι ἐνδημῶν τῷ σώματι εἰς εἶδος ἀπὸ τῆ κυρίας, ἢ ὅτι ἐκδημῶν τῷ σώματι ἐνδημῶν τῷ σώματι. ἀλλὰ σαφῶς, ἐπὶ οἱ ἐν ἑσπὶ ὄντες θεῷ ἀρέσασ ἢ διώμασ, οἱ δ' ἄλλοι οὐκ εἰσὶν ἐν ἑσπὶ, ἀλλ' ἐν πνεύματι, εἰσὶ πνεύμα θεοῦ οἰκῆ ἐν αὐτοῖς. παῦλος οὖν ἦν ἐν ἑσπὶ, οὐδὲ ἐν σώματι, ἀλλ' ἐν τῷ γὰρ λέγων. δοκῶ ἡ κατὰ πνεύμα θεοῦ ἔχιν. οὐκ ἐνδημῶν ἢ τῷ ἑσπὶ καὶ σώματι, τὴ ἐνδημῶν τῷ σώματι εἰς πῆρας ἀπειπατῶντος, ἢ εἰς εἶδος. καὶ θεὸς εἰ διώματῆς ἀποστολικῆς ἀχρησίας εἶναι ὁ μὴ ἑσπὶν σαρκὶ ἐν ἑσπὶ εἶναι καὶ ἐνδημῶν σώματι. οἱ μὲν γὰρ ἐν ἑσπὶ ὄντες θεῷ ἀρέσασ ἢ διώμασ, οἱ δὲ ἐνδημῶντες σώματι ἐκδημῶσιν μὲν ἀπὸ τῆ κυρίας, πλὴν εἰς τῆς πῆρας ἀπειπατῶσιν, εἰ καὶ μὴ πῶς χωρῶσ ἀλλ' εἰς εἶδος. καὶ οἱ μὲν ὅτι ἐν ἑσπὶ μὲν εἰσὶ οἱ κτλ ἑσπὶν ἐκδημῶντες, ἐνδημῶσιν δὲ τῷ σώματι, καὶ ἐκδημῶσιν ἀπὸ τῆ κυρίας οἱ πῶς πνευματικῆς τῆς χραφῆς μὴ νοῦντες, ἀλλ' ὀλοσσοκείμενοι αὐτῇ, καὶ τῷ σώματι. πῶς γὰρ οὐκ ἐκδημῶν ἀπὸ τῆ κυρίας, εἰ ὁ κύριος ὁ πνεύμα ἔστιν, ὁ μὴ διώματῆς χωρῶσ ὁ ζωτικῶν πνεύμα, καὶ πνευματικῶν τῆς χραφῆς; πλὴν εἰς πῆρας ὁ ζωτικῶς ἀπειπατῆς, ἐκδημῶν δὲ ἐκ τῆ σώματος, καὶ

Anum sit fides, juxta illud: Alij autem in eodem spiritu, in ordine priorum sunt ultimi. Caterum inquiramus oportet quando, & quomodo dicat Paulus: Per fidem enim ambulamus, non per speciem: quomodo enim, ut multi tenentur, per fidem, & non per speciem ambulat, qui gravissime dicit: Nonne sum liber? nonne sum Apostolus? nonne Dominum nostrum Iesum Christum vidi? nonne opus meum vos estis in Domino? proinde videamus, quomodo intelligendum sit illud: Per fidem enim ambulamus, non per speciem, reassumentes ex superioribus ipsum sic habens: At Deus qui vos in hoc ipsum paravit, Deus est: qui etiam dedit arrhabonem Spiritus. Itaque bono animo semper, & scientes, quod cum domi sumus in corpore, peregrinamur à Domino; per fidem enim ambulamus, non per speciem; (scilicet cum domi existentes in corpore, peregrinamur à Domino) confidentes, magis probamus peregre abesse à corpore, & praesentes adesse apud Dominum. His sic dictis intelligendi causa, quid sit praesens esse in corpore, & peregrinari à Domino; itemque quid sit peregre abesse à corpore, & praesens adesse ad Dominum, nos ipsos interrogemus, quid de Apostolo dicturi simus: utrumne quod domi existens in corpore peregre abit à Domino, an quod peregre agens à corpore praesens adit apud Dominum? Sed periculum est id; nam quoniam qui in carne sunt, Deo placere non possunt, & sancti non sunt in carne, sed in spiritu; quandoquidem Dei Spiritus habitat in ipsis; Paulus neque in carne, neque in corpore erat: nam vere dicit: Opinor autem quod ego spiritum Dei habeam: sed neque in carne, neque in corpore habitabat: cum is, qui corpus inhabitat, per fidem ambulet, non per speciem. Ac vide num apostolica diligentia possit esse, ut esse in carne, & habitare in corpore, non idem esse dicamus: etenim qui in carne sunt, Deo placere non possunt. Rursus qui habitant in corpore, peregre quidem absunt à Domino, veruntamen per fidem ambulant, etiam si nondum perceperint per speciem. Et eos quidem in carne arbitror esse, qui secundum carnem militant; corpus vero inhabitare, & peregre abesse à Domino, eos esse qui sensus Scripturae non intelligentes, corpore toti sunt ipsi Scripturae addicti: alioquin quomodo non peregre abest à Domino, si Dominus Spiritus est, qui nondum percipit Spiritum vivificantem, & sensum Scripturae spiritualem? Attamen per fidem, qui hujusmodi est, ambulat, peregre cum abit ille à corpore, &

* ἔχιν

1. Cor. 12. 9.

1. Cor. 5. 7.

1. Cor. 9. 7.

1. Cor. 5. 5.

1. Cor. 5. 5.

1. Cor. 8. 8.

1. Cor. 7. 40.

* πῶς μὴ εἶται χωρῶσ

tendat ad Dominum, qui spiritualia
 1. Cor. 2. 15. spiritualibus conferens, factus spiritualis
 omnia dijudicat, ipse à nullo dijudicatus.
 Hæc quanquam à nobis per digressionem
 in apostolica verba dicta videntur, ma-
 xime tamen necessaria sunt ad differen-
 tiam sermonis Samaritanorum, non am-
 plius propter loquelam mulieris creden-
 tium, sed quia viderunt, & audierunt
 hunc esse Servatorem mundi. Nec mi-
 rum sane debet esse quosdam per fidem
 ambulare, non per speciem; quosdam
 per speciem, id quod majus est, quam
 ambulare per fidem. Porro Heracleon
 simplicius cum exposuisset hoc dictum:
 Non amplius propter loquelam tuam credi-
 mus, abesse inquit vocabulum, solam.
 Præterea in illud: *Ipsi enim audivimus, &
 vidimus hunc esse Servatorem mundi*, in-
 quit: Homines ab hominibus primum
 instructi Servatori credunt, ac simulat-
 que in sermones ejus inciderint, non
 amplius propter solum humanum testi-
 monium, sed propter ipsam veritatem
 credunt. *Post duos vero dies existit inde in
 Galileam*; ipse enim Iesus testatus est Pro-
 phetam in propria patria honorem non ha-
 bere. Valde inconsequens videtur oratio:
 quid enim commune habet hoc dictum:
 Ipse enim Iesus testatus est Prophetam in
 propria patria honorem non habere, ad il-
 lud, quod exierit ipse post duos dies à
 Samaritanis, apud quos manserat, & in
 Galileam abierit? nam si patria ipsius
 fuisset Samaria, illicque contemptus fuisset,
 & hanc ob causam non commoratus
 ultra duos dies, consequenter dictum
 fuisset: Ipse enim Iesus testatus est Prophe-
 tam in propria patria non habere honorem.
 Quinetiam si scriptum fuisset: *Post duos
 autem dies existit in Galileam*, nec pro-
 fectus est ad suam patriam; ipse enim Ie-
 sus testatus est Prophetam in propria patria
 honorem non habere, etiam hoc modo lo-
 cum habiturum fuerat id, quod dicitur:
 & fortassis voluntas contextus talis est:
 sed Iohannes, seu sermone rudis, ob-
 scure scripsit, quod mente conceperat.
 Etenim in aliquem Galilææ locum rece-
 perant eum [Galilæi,] qui viderant om-
 nia, quæcumque Hierosolymis fecisset in
 die festo, quod non est dictum ab Evan-
 gelista qui scripsit post hoc Iesum profe-
 ctum fuisse Canam Galilææ: resecat au-
 tem sese Evangelista, nec dubitat de re
 proposita. Cum ergo prædixisset quon-
 quam pacto reliquit Iudæam, proficiscere-
 turque in Galilæam Dominus, cumque
 narrasset quæ dicuntur prope locum

ἐνδημῶν πρὸς τὸν κύριον ὁ τὰ πνευματικὰ ἴσως
 πνευματικῶς συκρίνων, καὶ γινώσκων πνευματι-
 κῶς, ὁ πόρτα ἀνακρίνων, αὐτὸς δὲ ἀνακρινόμενος
 ἴσως ἐστίν. Ἔστω δὲ ἡμῖν εἰς τὸ μὴ παρεκβά-
 σιως εἶς τὰ διοπολιτικὰ ῥητὰ εἰρηάζαι δοκῶν,
 ἀλλὰ γε ἀνακρίματα πρὸς τὸ ἀνακρίνον τὸ
 λόγῳ τῷ σαμάρητι ἔστιν, οὐκ ἔτι δὲ γαλιλαῖον
 πιστεύοντι τὸ γλωσσικῶς, ἀλλ' ἀκηκούτων, καὶ εἰ-
 δότων ὅτι ὁ ἴσως ἔστιν ὁ σωτὴρ τῶν χριστῶν *
 * * * * *
 τὸ γὰρ ἡμασὸν πρὸς τὸν κύριον μὴ
 εἶναι πρὸς ἀπειθήν, καὶ μὴ εἶναι εἰδὸς
 * * * * *
 ὅτι εἶδος τῆς μάζουτος πρὸς τὸν
 ὅτι εἶδος πρὸς ἀπειθήν. ἡρακλίον δὲ ἀ-
 κριάζον ἐκράβαν τὸ. οὐκ ἔτι δὲ τὸ πῶς
 γαλιλαῖον πιστεύοντι, φησὶ λέγειν ὅτι, μόνον.
 ἐπὶ μὴ γὰρ πρὸς τὸ. αὐτὸ γὰρ ἀκηκούτων, εἰ οὐ-
 δαυδὸν ὅτι ἔστιν ὁ σωτὴρ τῶν χριστῶν, φησὶν.
 οἱ γὰρ ἀκρίνοι ὅτι μὴ πρὸς τὸν ἴσως ἀκρίνοι
 πῶς ἀκρίνοι πιστεύοντι πῶς σωτὴρ, ἐπὶ
 δὲ ἐντύχοντι τοῖς λόγοις αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔτι δὲ
 μόνον ἀκρίνοι μὴ πρὸς τὸν, ἀλλὰ εἶναι πῶς
 ἀκρίνοι πιστεύοντι. μὴ δὲ τὰς δύο ἡμέρας
 ἐξῆλθεν ἐκ τῆν εἰς τὴν γαλιλαίαν. αὐτὸς γὰρ
 ἰησοῦς ἐμῆρτύρησεν ὅτι πρὸς τὸν ἐν τῇ ἰδίᾳ πα-
 τριδὶ μόνον οὐκ ἔτι δὲ. πῶς ἀκρίνοι ἢ λέ-
 γει φαίνεσθαι. τὸ γὰρ κρινὸν πρὸς τὸ ἐκκρίνειν
 ναὶ αὐτὸν μὴ δύο ἡμέρας ἀπὸ τῆν σαμάρητι,
 πρὸ οἱς ἐμῆρ, καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν ἀπέρχε-
 σθαι, τὸ. αὐτὸς γὰρ ἰησοῦς ἐμῆρτύρησεν ὅτι πρὸς
 τὸν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατριδὶ μόνον οὐκ ἔτι δὲ. εἰ
 μὴ γὰρ τὸ πατεῖς αὐτὸν ἢ σαμάρητα, καὶ ἠπί-
 μαθο οὐκ ἔτι, ὡς εἶναι τὸ ἐκκρίνειν μὴ
 εἶναι τὸν πρὸς τὸν ἡμερῶν δύο, ἀκούσθαι
 αὐτὸν εἶρητο τὸ. αὐτὸς γὰρ ἰησοῦς ἐμῆρτύρησεν ὅτι
 πρὸς τὸν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατριδὶ μόνον οὐκ ἔτι δὲ.
 ἀλλὰ καὶ εἰ ἐργάζεσθαι. μὴ δὲ τὰς δύο ἡ-
 μέρας ἐξῆλθεν εἰς τὴν γαλιλαίαν, ἀλλ' οὐκ
 ἐργάζετο ἐν τῇ ἰδίᾳ πατριδὶ, αὐτὸς γὰρ ἰησοῦς ἐ-
 μῆρτύρησεν ὅτι πρὸς τὸν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατριδὶ
 μόνον οὐκ ἔτι δὲ, καὶ ἠπίμαθο οὐκ ἔτι δὲ
 εἶναι αὐτὸν. καὶ τὰ γὰρ ὅτι μὴ ἐκκρίνειν τὸ ῥητὸν τα-
 τίς ἐστιν. ὡς ἰδίᾳ τῆν πῶς λόγῳ ὁ ἰωάννης δυ-
 ατάστατος ἐφρασεν ὅτι νερόθεν. εἰς γὰρ πῶς
 τύπον τῆν γαλιλαίας ἐδέξαντο αὐτὸν, ἰωάννης τῆν
 πῶς ὅσα ἐποίησεν ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ
 * ἐκ εἶρησθαι, ἀλλὰ καὶ μὴ τὸ ὅτι ἦλθεν εἰς τὸν * χ. i. i.
 καὶ αὐτὸν τῆν γαλιλαίας ἀκούσθαι. καὶ αὐτὸν δὲ
 εἶναι ὁ ἀκρίνοι, ὅτι οὐκ ἔτι δὲ πρὸς τὸν
 μόνον. πρὸς τὸν πῶς πῶς ἀκρίνοι πῶς
 ἀκρίνοι

ἰσδάμην, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γαλιλαίαν ὁ κύριος, διηγησάμενος τὸ, ὅτι ἰδὼν αὐτὸν διέρχεται
 ἀπὸ

11m
 11

Διὰ τῆς σαμάρειας, καὶ λεγόμενα πλησίον τῆς
 γαλιλαίας ὅ ἐδύνατο ἰακώβ καὶ ἰωσήφ παρὰ τῆ
 πηγή τῆς ἰακώβ, ἔπειτα ἔμεινε δύο ἡμέρας
 παρὰ τῆς σαμάρειας, ἀποδίδουσι τὴν εἰς γα-
 λιλαίαν ἀγίαν αὐτῶν, καὶ τὴν οὐκ ἔλαβον
 μεταξὺ ἐρημίων· ἐπὶ δὲ ἐν τοῖς ἀνώτεροις
 παρειποῦν βαλπίδος πρὸς σύμβολον ἑὸν τὴν
 ἰουδαίαν ἀπὸ πρὸς κερύβειον, ἔλαβον οὖν τὴν
 γαλιλαίαν, καὶ τὴν οὐκ ἔλαβον οὐκ ἔλαβον καὶ
 τῆς ἔλαβον ὁ φιλανθρωπος τοῦ εὐκα-
 φροῦ, διὰ τὴν καὶ τὴν σαμάρειας. B
 καὶ ἰωσήφ καὶ ἰακώβ καὶ ἰωσήφ καὶ ἰωσήφ
 αὐτὸν ἀποδέξασθαι γαλιλαίους ἕπισημαίοντες, καὶ
 τὴν τὴν βασιλικὴν ἡν ἰακώβου· ταῦτα δὲ ἐν τῇ
 γαλιλαίᾳ ποιήσας, ἐκέρχθη τῆς τῆς ἰουδαίας
 ἰορδάνης ἀναβαίνει εἰς ἱεροσόλυμα, τὴν ἰορ-
 δάνην κρείττονα καὶ ἰσχυρότερον τῆ ἑαυτοῦ ποι-
 αὐν ἑπισημαίοντες· εἰδόμενον ὅτι καὶ τὸ ἔστι τὸ
 αὐτὸς γὰρ ἰωσήφ ἐμψύχων ὅτι παρὰ τῆς
 τῆς ἐν τῇ ἰδία πατρὶδι πηλὴν οὐκ ἔχει,
 καὶ ἀξίως τῆς ἰωσήφ μέρτερος, ἑπισημαίοντες C
 τὴν τῆς λέξεως νοῦν· πατρὶς δὲ τῆς παρ-
 φησίαν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ καὶ, καὶ φαίνεται ὅτι πη-
 λὴν παρὰ ἰουδαίους μὴ ἐρχόμενα, λιθα-
 ροῦσιν, ἀρῶσιν, πρῶτον ἐν ἐο-
 κωμαίους, ἀποθνήσκουσιν, καὶ ὁ ἀπὸ
 ἰουδαίας ἀποθνήσκουσιν ἐν ἀγίοις δέμασιν, ἰσχυ-
 ροῦσιν, θλιβοῦσιν, κακωχόμενοι· καὶ ὁ ἰω-
 σήφ δὲ ἰουδαίος ἀπὸ τῆς ἰουδαίας παρὰ τῆς
 τῆς· πᾶσα τῆς παρὰ τῆς οὐκ ἔλαβον οἱ πατέ-
 ρες ἰωσήφ, καὶ ἀπέκρινεν τὸς παρὰ τῆς ἰου-
 δαίας παρὰ τῆς ἀλλοτρίους τῶν δικῶν; οἱ πῆρες
 ἐπὶ πᾶσι καὶ ὅτι πᾶσι παρὰ τῆς, διὲ οἱ
 παρὰ τῆς παρὰ τῆς γέννησιν, ἀπὸ τῆς
 αἴρε, αἴρε, αἴρε αὐτὸν, ἰεροῦ· πατρίδι D
 δὲ ἐν τῇ ἑμῇ πατρὶδι παρὰ τῆς οἱ παρὰ τῆς, καὶ
 ὁ ἀπὸ τῆς αἰτίας καὶ τῆς παρὰ τῆς αὐτῆς ἐρημίας
 ἀπὸ τῆς· παρὰ τῆς ἡμῶν αἰτίας καὶ
 εἰς ὁ τοῦ ἰωσήφ ἐκ τῆς ἀδελφῶν ἰωσήφ, ὡς
 * τῆς καὶ ἐμὲ αὐτῶν ἀκούσατε * ὁ πατρὶς γὰρ αὐτῶν ἐν
 τοῖς ἑστέσι τοῖς καὶ τῆς παρὰ τῆς ἰσραήλ
 τῆς σατταίου εἰληφῶσι· καὶ ἐν ἄλλοις ὁ γέννη-
 σιν· οὐδὲν παρὰ τῆς δικῆς ἔστιν ἐν τῇ
 πατρὶδι, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆς· ἔχρησάν γὰρ ὁ
 συζητῶν τῶν ῥητῶν σωμαζομένων ἀπὸ τῆς δια-
 γελίαν ἰδὲν ποτε, καὶ ἐπὶ πᾶσι ὡς σατταίου τῆς
 ἐρημίας· γαμμάσιν δὲ ἔστι ὁ ἀλλοτρίους τῆς ἀπο-
 φάσεως τῆς σατταίου φησὶν ἢ μόνον ἔστι τῆς
 ἀγίας παρὰ τῆς, ἀπὸ τῆς οἰκίαις, καὶ ἐπὶ αὐτὸν τὸν κέρχον ἡμῶν, ἀπὸ
 καὶ ἐπὶ τῆς ἐν πᾶσι σατταίου καὶ τῆς παρὰ τῆς, καὶ ἑπισημαίοντες καὶ τῆς πολυ-
 ἄστε πῆρες

quem dedit Iacob Iosepho apud fontem
 Jacob, quoniam oportebat eum transire
 per Samariam, & quomodo mansisset a-
 pud Samaritanos duos dies, assignat ac-
 cessum illius in Galilæam: quanquam in-
 terim non pauca fuissent dicta. Verum
 quoniam in superioribus Iudæam pradi-
 ximus notam esse melioris eujusdam rei,
 quia in sublimi posita esset, deterioris
 vero rei Galilæam, & hac ratione Deum
 humani generis amantem eos qui visita-
 tione egeant, quique sint inferiores non
 despiciere; hanc ob causam illis celeriter
 relatis, affuturus erat Galilæis qui illum
 prompte receperant, & Reguli filium cu-
 raturus. Cum hæc in Galilæa fecisset,
 instante Iudæorum festo Hierosolymam
 ascendit, solemnitate meliorem, festi-
 vioremque suo ipsius adventu facturus.
 Sed videamus quid sit: Ipse enim Iesus tes-
 tatus est Prophetam in propria patria hono-
 rem non habere: atque ex Iesu dignitate
 hoc testificantis, quæramus hujus con-
 textus intelligentiam. Patria igitur Pro-
 phetarum in Iudæa erat, manifestumque
 est honorem illis habitum non fuisse a-
 pud Iudæos, quia fuere lapidati, secti,
 tentati, in occisione gladij pereuntes, ut
 probro essent, circumeuntes [in velleri-
 bus ovium,] in pellibus caprinis, post-
 habiti, tribulati malis vexationibus. Ac
 profectio Iudæis convitiatur is, qui coram
 eis dicebat: *Quem Prophetarum non sunt*
persequuti patres vestri qui etiam occide-
runt eos, qui de adventu Iesu prædixis-
sent: qui etiam postremo Prophetam emi-
nentiorum cum sprevisent,
Tolle, tolle, crucifige eum, dixerunt. Ho-
norati autem sunt in mea patria Prophe-
tæ, & is etiam qui à Deo excitatus est,
juxta ea quæ de ipso à Mose dicta sunt:
Prophetam suscitabit vobis Dominus Deus
noster à fratribus vestris mei similem; ip-
sum audietis: patria enim ipsius in Gen-
tibus inest, quæ lapsu Israël salutem re-
eeperunt. In alijs etiam scriptum est:
Nullus Propheta acceptus est in patria, &
in domo sua: utique profectio fuerit
 contextu his testimonijs cognato in u-
 num collecto, videre quando, & quo in
 loco Servator hoc dixerit. Libet autem
 admirari veritatem enunciationis Serva-
 toris, quæ non tantum ad sanctos Pro-
 phetas, spretos à familiaribus, & ad ip-
 sum Dominum pertinuit, sed ad eos
 etiam qui aliqua sapientia claruerint: qui
 adeo contemptui civibus fuere habitii, ut

Pars II.

li

* τῆς καὶ ἐμὲ αὐτῶν ἀκούσατε *

vel ad mortem ducerentur: quæ liber ex Græcorum historia colligere de his qui in philosophiâ, & astronomiâ, vel in quibusvis tandem volueris disciplinis consecuerunt. Proinde convitiantium sunt etiam hæ voces: Nonne hic est fabri filius? nonne mater eius dicitur Maria, & fratres eius sunt apud nos? unde ergo huic hæc omnia? Atque etiam, quod summa admiratione dignum est, contigit hoc in Prophetis, ut quod in eis erat vivum, non honorarint cives; quod mortuum vero esset, foverint, ædificantes ipsorum monumenta, & ornantes: ædificantur autem Prophetarum monumenta, & ornantur, cum relicto quis spiritu vivificante, latente in sensibus literarum ipsarum, fovet, & ornat literam occidentem; pulchritudinem prophetiæ ratus positam esse in nuda literarum intelligentia: quod quidem facere solent tum Pharisei, tum Scribæ, quibus, Væ, dicitur à Domino; quorum alteri nempe nuda literæ cogitamento dicti sunt Literarij, sive Scribæ: Pharisei vero, eo quod divisi sunt, perdiderintque divinam unitatem: nam Pharisei, si interpretetis, iisdem sunt, atque Divisi. Cum ergo venit in Galileam, receperunt eum Galilæi, ut qui vidissent omnia, quæ Iesus Hierosolymis fecisset, in die festo: [& ipsi enim venerant ad diem festum.] Dignum est ut videamus causam propter quam receperint Galilæi Servatorem in Galileam profectum, num tanta sit, ut in stuporem, admirationemque Servatoris conjecti illum excipiant: præterea ad quæ referendum sit hoc dictum, perinde quasi multa essent, quæ Hierosolymis fecisset Iesus: Cum omnia vidissent, quæ fecisset Iesus Hierosolymis in die festo. Sed ne superius quidem quicquam invenimus, nisi quod invenit in Templo vendentes boves, & columbas, & mensarios sedentes, factoque è funiculis flagello omneis è Templo eiecervit, tum oves, tum boves, & mensariorum as esfuderit, & mensas subverterit, & columbas vendentibus dixit: Tollite hinc ista, nec facite domum Patris mei domum mercatus. Quid ergo in his tanti est, ut horum gratia moti Galilæi Dominum reciperent? quos, quia hunc recipiant, testatur Evangelista Hierosolymam cum venissent, vidisse omnia, quæ illie Iesus fecerat? Ad quod respondendum est, si memores fumus eorum quæ diximus in eum locum, quæ declarabant non minorem potentiam Servatoris apparuisse in eiiciendis illis,

A αὐτῶν καὶ τίω ἔπι θαλάττῃ ἀπαρῆται· ἔστι δὲ ταῦτα ἀπὸ τῆς ἑλλητικῆς ἰσορίας ἀναλίξασθαι αὐτῶν τῶν φιλοσοφῶντων καὶ ἀστρονομισμάτων ἢ ἐποίοις δόξαι μνημασι διαφραζόμενοι· ἀπομνησθῆναι δὲ καὶ αὐτῶν φωνῶν· ἕχ ἕως ἔστιν ὁ τῶ τέκτωνος υἱός; ἕχ ἢ μήτηρ αὐτῶ λέγειται ματαίω, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἶσι πατρὸς ἡμῶν; πόθεν οὖν τῆτα πρότα ταῦτα; καὶ ἀπαρῆται ἕως ἔπι τῶν ἀστρονομιστῶν τῶτα συμβέβηκε, ὅ μὲν ζῶντων αὐτῶν ἢ τεπιμήκεισιν οἱ πολλοὶ, ὃ ἢ νεκρῶν αὐτῶν οἰκοδομησῆναι αὐτῶν τὰ μνημα, καὶ κοσμήσῆναι· οἰκοδομησῆναι δὲ ἔστι τὰ μνημα τῶν ἀστρονομιστῶν, καὶ κοσμήσῆναι αὐτὰ, ὅτι ὁ ζωοποιὸν πνεῦμα καταλιπὼν τις ὁ ἐν τῶν χρόν τοῖς βολήμασι τῶν γραμματέων ἀστρονομιστῶν, αὐτῶν, καὶ ἀεκουσῆναι ὁ ἀποκτίνον γραμματιστῶν, ὁ κέλως οἰόμενος ἀστρονομίας ἐστὶ τῆ ψυχῆ τῆ ἐκδοχῆ τῆ γραμματιστῶν· ἔργον δὲ τῆτο τῶν ἀστρονομιστῶν ἀπὸ τῶ κελῶν γραμματιστῶν, καὶ φαρισσαίων· γραμματιστῶν μὲν ὀνομαζομένων τῶν ἐπισημοῦν ψιλῶ τῶ γραμματιστῶν· φαρισσαίων δὲ τῶ ἀποδηρησῶντων, καὶ τίω δούλα ἐνόηται ἀπλοκαλιῶτων· φαρισσαῖοι γὰρ ἑρμηνεύονται, οἱ διηρησῶντες· ὅτι πῶν ἦλθεν εἰς τίω γαλιλαίαν, εἰδὲξασθαι αὐτῶν οἱ γαλιλαῖοι, πρότα εἰσερχόμενος ἀ ἐπίσπειν ἐν ἱεροσολύμοις, ἐν τῆ ἑορτῆ. Ἐ αὐτοῖ γὰρ ἦλθον εἰς τίω ἑορτῆ· ἀξίον ἰδῆν τίω ἀπίαι τῆς τῶ γαλιλαίων ἀπαρῆται, ἡν ἀπαρῆται ὅτι σωτήρα ἐλθόντα εἰς τίω γαλιλαίαν, εἰ τὸ πλιγμῶντων, ὅτι κατὰ τὸ πλιγμῶντων αὐτοῖς ἐμποῖσσαι, καὶ γραμματιστῶν αὐτῶν σωτήρας, εἰς ὁ ἀπαρῆται αὐτῶν· ἔπι δὲ ἔπι πια ἀναφέρεται, οἰνοῖ πια ἀ ἐπίσπειν ἐν ἱεροσολύμοις ὁ ἰσους, τὸ· πῶντα εἰσερχόμενος ὅσα ἐπίσπειν ἐν ἱεροσολύμοις, ἐν τῆ ἑορτῆ· ἀδὲν δὲ ἀέλοκαλιῶ ἀστρονομιστῶν ἢ ὅτι ὄντων ἐν τῶ ἱερῶ τῶς πωλῶντας βίας, καὶ αὐτῶν, καὶ ἀερεσῶν, καὶ τῶς κερματιστῶν καὶ ἀστρονομιστῶν, καὶ ποιησας φερῆγέλιον ἐκ χρυσίων πῶντα ἀέλοκαλιῶ ἐκ τῶ ἱερῶ, ἡ τὸ αὐτῶν, καὶ τῶς βίας, Ἐ τῶν κερματιστῶν ἀέλοκαλιῶ κέρματα, καὶ τῶς βραπόζας αἰερεσῶν, καὶ τῶς βίας ἀερεσῶν πωλῶντων εἶπεν· ἄρα ταῦτα ἐστῶντων, μὴ ποιῆτε τῶν οἶκον τῶ πατρὸς μου οἶκον ἐμποῖσσαι· τὸ οὖν πλιγμῶντων ὄντων ἐν τῶτοις, ὅτι κινδύνους ἐπὶ αὐτοῖς τῶς γαλιλαίους ἀέλοκαλιῶ τῶν κέρτων, μὲντυρῶντες ἀπὸ τῶ αὐτῶν ἀέλοκαλιῶ, ἐπὶ ἐλθόντες εἰς τίω ἑορτῆ ἐν ἱεροσολύμοις πρότα εἰσερχόμενος ἀ ἐπίσπειν ἐκ τῶ ἰσους; εἰ μεμνήμεσθα τῶν εἰρημῶντων εἰς ὅτι τῶν ἀποδημησῶντων ὅσα ἐλθῶντα δεύαμεν ἐμφάμεσθα τῶ σωτήρας ἐν ἐκείτοις, ἀπὸ τῶν πῶν ἐνεργησῶντων εἰς

Matt. 13. 55. 56.

Ioh. 4. 43.

Hæc sup-
plicium
Petronis.

Ioh. 1. 14.
15.

Ioh. 1. 14.

* X. 11.
ἀερεσῶν

τι φησιν ἀπελόμενοι, ἢ καὶ φησιν ἀκούσαι, ἢ χα-
 λᾶς ἀπειπατήσῃ, λεκτικῶν ἢ μὴ ποτε ἕσθαι ῥο-
 γισαμένοι ἐνοήσονται οἱ γαλιλαῖοι, ἔκ κατα-
 πλαγίαντες πῶς θεοῦ τῆς ἰσῆ, ἐλθόντα αὐ-
 τὸν εἰς τὴν γαλιλαίαν εἰδέξαντο, πρῶτα ἐωρα-
 κότες ὅσα ἐποίησεν ἐν ταῖς ἱεροσολύμοις. τὰ δὲ
 πάντα ταῦτα λέγει, ὡς ἐκ χρονίαν φεραῖσιν ἐκ-
 βεβλημένοι ἐκ τῆς ἰερῆς τῆς πωροβάτης, τὸς βόας,
 ἢ τὸ κωλυομένων ἐκ κελεύσας τὰ κέρματα, ἢ τὸς
 ἀραπέζας ἀραπέζης. μετ' ἐξουσίας ὁ εἰρηάζει
 τῆς τῶς ἀραπέζης πωλοῦσι, ὅρατε ταῦτα ἐν-
 τὸν δὲ, μὴ ποιῆτε ὅτι ἴδον ἢ ποιεῖς μου, ἵκον ἐμ-
 πορεύει. ἵμαρ δὲ μὴ δὲ ταῦτα μόνον αὐτὸν ποιοῦ-
 κεναι τῶν, ἀλλὰ καὶ ἄλλα σημεῖα, ἐπιφάνειαν
 γὰρ * ἐκ φησιν. ὡς ὁ λέγει ἐν ταῖς ἱεροσολύμοις ἐν
 τῶν πάρα, ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστυβον
 εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτὸν τὰ σημεῖα
 ἃ ἐποίησεν, ἐπ' οἷς καὶ ἡ κἀκούσας φησιν. γα-
 λι, οἱ δὲ αὐτὸν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐκλυτοῦ διδάσκου-
 λος, ὁ δὲ εἰς γὰρ διδάσκου τὰ σημεῖα ταῦτα ποι-
 εῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ἢ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ.
 πολλὴ ἔχει γαλιλαῖον ὅσα ἑορτάζειν ἐν ἱερο-
 σολύμοις γινόμενον, ὅτι ὁ καὶ τῶν θεῶν, ἢ
 θεωροῦν πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς, ἢ μαλι-
 στα πῆρα πρὸς ἐκβάλλου ὡς ἐκ χρονίαν φερα-
 ῖσιν ἵμαρ αὐτοῦ ποιοῦντες πᾶσας τῆς πω-
 λοῦσας βόας, ἢ ἀραπέζης, τὰ πωροβάτης, ἔ-
 τὸς βόας, ἢ τὰ βοῦν. ὅρα γὰρ ἢ ἐν ταῖς ἱερο-
 σολύμοις ἑορτῆ τῶν γαλιλαίων ἐστὶ τῶν ἐξουσίας
 ὅτι ἰὸν τῶν ἰησοῦ ἐλθόντα πρὸς αὐτοῦ, μὴ γὰρ ἐω-
 ρακότες τὰ ἐν τῇ ἑορτῇ, ὅτι ἢ εἰδέξαντο αὐτόν.
 ἢ ὅτι αὐτοῦ μὴ ἀραπέζης ἀραπέζης πρὸς τὸ γα-
 λιῶν αὐτόν, ὅτις δὲ ἀραπέζης ἀραπέζης κα-
 ταλιπὼν τὰς ἑορτήσιν αὐτόν μὴ αὐτοῦ αὐ-
 τοῦ. οἱ μὴ τῶν διδάσκου ἐν ἰσῆν εἰδέξαντο
 ἢ τὸν ἀραπέζης αὐτόν. φησὶ γὰρ. ὁ ἐμὲ δι-
 δάσκου δὲ γαλιλαῖον τὸν ἀραπέζης αὐτοῦ μετ' αὐτόν
 ἐν ἰσῆν δὲ, τῶν σὺν αὐτοῦ ἐν ταῖς ἱεροσολύμοις
 ἔργα τῶν ἰσῆ πάντα, πῆρα ὅσον κατὰ τὸν τὸ
 ἰσῆν, ἀραπέζης αὐτοῦ εἰς τὸ εἶναι οἶκον τῶν πα-
 τῶν, καὶ μὴ ἐπὶ οἶκον ἐμπορεύει, ἵμα μὴ τὸ
 θεωροῦσαι ταῦτα, τὸν ἀραπέζης αὐτοῦ γὰρ ἰσῆν
 διδάσκου. ἵμαρ δὲ ὅτι μὴ πάντα τὰ ἐν ἱερο-
 σολύμοις θεωροῦσαι ἔργα τῶν ἰσῆ ἢ διδάσκου. ἐν ἰσῆν,
 ἢ ὅτι ἐπὶ ἀραπέζης τῆς, ἢ ὡς σύμβολον ἐπὶ ἀραπέζης,
 ἐπὶ ἀραπέζης αὐτοῦ πῶς μὴ ἀραπέζης ἀραπέζης
 κἀκούσας τῆς ἑορτῆς, ἢ μὴ πάντα τὰ ἀραπέζης
 ὅσα ἐποίησεν ἐν ταῖς ἱεροσολύμοις. ἢ ἰσῆν αὐτοῦ πᾶν
 εἰς τὸ κατὰ τῆς γαλιλαίας, ὅτις ἐποίησεν τὸ
 ἰσῆν ὅτι ὅσα ἐποίησεν αὐτοῦ τῆς κα-

A quàm cum operabatur, ut cæci visum
 reciperent, surdi audirent, claudi am-
 bularent, Galilæos fortasse eum vidis-
 sent, quod nunquam rati fuissent, per-
 culfos divinitate Iesu, ipsum in Gali-
 lazam adventantem excepisse, nimirum
 eum omnia vidissent, quæ Hierosolymis
 fecisset. Quæ sane omnia hæc fuere; oves
 & boves, flagello è funiculis factò, è
 templo ejectos fuisse, araque argenta-
 riorum effusa, mensæque subversas: di-
 ctumque cum potestate fuisse vendenti-
 bus columbas: Tollite hinc ista, nec
 facite domum Patris mei domum mer-
 catum. Opinor vero non isthæc tantum,
 tum ab ipso facta, sed alia etiam signa,
 eo quod his inferatur: Cum autem esset
 Hierosolymis in die festo paschatis, multi
 crediderunt in nomine ipsius, videntes ip-
 sius signa quæ fecisset: propter quæ etiam
 Nicodemus inquit: Magister scimus te à
 Deo venisse magistrum: nemo enim potest
 hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fue-
 rit Deus cum eo. Attamen potes Galilæus
 si es diem festum agere, Hierosolyma
 profectus, ubi templum est Dei, &
 videre omnia quæ illic fecerit Iesus: ac
 præcipue quoniam pacto flagello è funi-
 culis à se factò, omnes eijciat quæ
 boves, oves, & columbas vendant: ipsas-
 que oves, & boves, & cætera. Festivitas
 enim quæ Hierosolymis agebatur initium
 Galilæis fuit ad excipiendum Dominum
 venientem ad ipsos: alioquin nisi vi-
 didissent quæ fecisset in die festo, non
 recepturi erant ipsum: sed ne ipse
 quidem adeo studiose ad eos accessisset,
 nisi antea præparati fuissent ad eum
 bono animo excipiendum, cum relin-
 queret eos, penes quos rogabatur ma-
 nere. Equidem qui Iesum exceperint,
 ijdem etiam receperint eum, qui ipsum
 misit; inquit enim: Qui me recipit, re-
 cipit eum; qui me misit. Principio igitur
 videndum est, hoc est, intelligen-
 dum quæ opera Hierosolymis fecerit Ie-
 sus, quoniam pacto expurgat Tem-
 plum, illud restituens ut sit domus
 Patris, nec amplius domus merca-
 tus: ut postquam hæc consideraveri-
 mus, Sermonem [Filium Dei,] qui
 hæc operatus sit, recipiamus: futu-
 rumque arbitror, ut qui non viderit
 opera omnia quæ Hierosolymis opera-
 tus sit Iesus, non suscipiat Iesum, vel
 neque accedet Iesus [eo adventu,
 cujus hic est nota, & figura] ad eos
 qui antea non ascenderint ad diem fe-
 stum, nec contemplati fuerint, quan-
 tum Hierosolymis fecerit. Venit ergo
 rursum Canam Galilææ, ubi fecerat ex aqua
 vinum. Quæcumque percepimus de civitate

† tem. iohannis

Ioh. 2. 23.

Ioh. 5. 23.

Ioh. 9. 42.

Hæc sup-
plevimus à
Periculis.

Ioh. 4. 46.

